

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Den nye økonomi, videnssamfundet og landdistriktudvikling. Perspektiverne for de unge landmænd«

(2002/C 36/06)

Det Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 1. marts 2001 under henvisning til forretningsordenens artikel 23, stk. 3, at afgive udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede María Sánchez Miguel til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 27. september 2001.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 385. plenarforsamling af 17.-18. oktober 2001, mødet den 17. oktober 2001, med 137 stemmer for og 1 hverken for eller imod følgende udtalelse.

1. Indledning

1.1. Den hastige udvikling i Europa, globaliseringen og den »nye økonomi« er udfordringer, som får samfundet til igen at rejse spørgsmålet om landbrugets og landdistrikternes fremtid i et forsøg på at finde udviklingsperspektiver, som kan tilfredsstille de nye generationers forventninger.

1.2. En bæredygtig udvikling baseret på en kontrakt med de kommende generationer med henblik på at sikre bevarelsen af de disponible ressourcer forudsætter et landbrug og en landdistriktudvikling af høj kvalitet, som kan give beskæftigelse til de nye generationer.

1.3. Kun hvis tendensen til marginalisering og aldring af de beskæftigede i landbruget vendes, kan der indgås en kontrakt mellem landbruget og det øvrige samfund⁽¹⁾. Det skal ske ved at udnytte potentialet i de nye informations- og kommunikationsteknologier og ved at reducere de forskelle, som allerede nu kan konstateres mellem landdistrikter i tilbagegang og områder med et højt innovationsniveau. Ifølge oplysninger fra Eurostat er den demografiske fordeling i landbruget i øjeblikket som en omvendt pyramide, der med de nuværende udviklingsperspektiver sandsynligvis ikke fortsat kan holde balancen. Dermed er der alvorlig risiko for, at kontinuiteten går tabt.

1.4. Landbruget bør deltage fuldt ud i udviklingen af videns- og innovationssamfundet og nyde godt af de positive følger, som denne udvikling kan få for beskæftigelsen. De nye retninger inden for uddannelse (»eLearning«) og fremme af de nye informationsteknologier (»eEurope«), som blev lanceret på topmødet i Lissabon, bør udmøntes i særlige foranstaltninger for landbruget, især for de unge landmænd.

1.5. Der er også behov for, at uddannelse og forskning i landbrugssektoren og den konkrete organisering af den fælles landbrugs politik mere præcist afspejler de øvrige politikkers indvirkning på landdistrikterne, især hvad angår inddragelse af miljø-, fødevarer- og sundhedsaspekterne som fastlagt i de nylige traktatændringer.

1.6. Det er derfor nødvendigt at begynde at overveje, hvordan man bedst kan kombinere de eksisterende støttepolitikker og -instrumenter, især inden for uddannelse, fremme af forskning og innovation og informationsformidling, så de kan få fuld effekt for landbrugssektoren og landdistrikterne. De skal specielt tage sigte på de unge landmænd. Ved udarbejdelsen af denne initiativudtalelse har ØSU taget hensyn til Europa-Parlamentets og Regionsudvalgets udtalelser om emnet ud fra ønsket om en konstruktiv dialog med disse to institutioner om emner af denne type samt med interesserede organisationer⁽²⁾.

1.7. Vores mål som økonomisk og socialt udvalg er at finde ud af, hvordan vi kan tackle de forandringer, som vil følge med de reformer af de økonomiske og sociale strukturer, der er sat i gang med Agenda 2000 — især med hensyn til inddragelsen af de unge. Det er i denne forbindelse vigtigt at fremhæve den menneskelige faktor som et afgørende element i forandringerne.

1.8. ØSU har tidligere behandlet problemet vedrørende generationsskiftet i landbruget i en initiativudtalelse fra 1994⁽³⁾, som analyserede de forskellige faktorer. Mange af de problemer, der påpejgedes dengang, eksisterer stadig den dag i

⁽¹⁾ EFT C 393 af 31.12.1994, s. 86.

⁽²⁾ Jf. Neil Parish' udtalelse om »Situationen og fremtidsperspektiverne for unge landmænd i Den Europæiske Union« (PE 286.374) og Guido Gonzis udtalelse om »Projekt »unge ind i landbruget« (CdR 417/2000).

⁽³⁾ EFT C 195 af 18.7.1994.

dag. Der bør derfor inden for rammerne af den fælles landbrugspolitik eller andre fælles politikker udvikles instrumenter, der kan løse disse problemer.

1.9. De utilfredsstillende resultater i forhold til 1994 bekræftes i en særberetning fra Revisionsretten, nr. 3/2000⁽¹⁾, om foranstaltninger til fremme af beskæftigelsen af unge. Det hedder heri, at »Den Europæiske Union har indført en række foranstaltninger til hjælp navnlig for unge landbrugere«, men alligevel lyder konklusionen således: »Retten har ikke kunnet konstatere, at der foreligger en plan eller en samlet strategi for den finansielle støtte, ESF og EUGFL, Udviklingssektionen, yder unge landbrugere. Effekten af denne støtte siden 1994 kendes ikke«.

1.10. I sit svar til Revisionsretten tager Kommissionen bemærkningerne til efterretning og erkender behovet for instrumenter, der er bedre egnet til evaluering af de foranstaltninger, der er truffet i henhold til forordning (EF) nr. 950/97⁽²⁾. Kommissionen har til dette formål udarbejdet en række retningslinjer for medlemsstaterne. Disse initiativer bør støttes, men de foranstaltninger for unge, som i dag er spredt over forskellige instrumenter, bør også koordineres bedre.

2. Generelle bemærkninger

2.1. En menneskefokuseret politik for et alsidigt landbrug med nye perspektiver for de unge landmænd

2.1.1. Den europæiske landbrugsmodel⁽³⁾, som er baseret på alsidighed, miljøskånsomhed, økonomisk bæredygtighed og fødevarerikkerhed, er en kulturel, teknisk, økonomisk og social model⁽⁴⁾. Indtil for få år siden afhang landbrugsproduktionens succes i vid udstrækning af fysiske faktorer: jordens frugtbarhed, højdeforhold og klima. Foruden disse faktorer lægges der i dag vægt på intelligens og kreativitet, afgrøderens kvalitet og mangfoldighed, professionel kunnen og anvendt knowhow.

2.1.2. Integreret udvikling af landdistrikterne, kvalitetscertificering, opgradering af egnesspecialiteter, økonomisk differentiering og modernisering af virksomhedsstrukturer er mål, der ikke kan nås ad lovgivningens vej alene (subsider, påbud og forbud). Der er brug for en politik for de menneskelige ressourcer, både for landbrugssektoren og for landdistrikterne. Det drejer sig i virkeligheden om at anvende de principper, der

blev fastlagt i Agenda 2000. I den del, der ikke specielt omhandlede landbruget og udviklingen af landdistrikterne (men »alle sektorer« af den økonomiske aktivitet), nævntes eksplicit udviklingen af en videnspolitik (forskning, innovation og uddannelse) til støtte for konkurrenceevnen som et af EU's prioriterede mål.

2.1.3. Det er nødvendigt at uddybe analysen af strukturudviklingen og af de menneskelige ressourcers sammensætning i landbruget, så man kan finde frem til instrumenter, der åbner udviklingsperspektiver for de unge, og som opfylder de nye krav fra samfundets side — især nu, hvor der tales om at fremskynde reformen af den fælles landbrugspolitik.

2.2. De vigtigste strukturomlægninger i det europæiske landbrug og konsekvenserne for de menneskelige ressourcers sammensætning

2.2.1. Selvom intensiteten varierer fra medlemsstat til medlemsstat er der i landbruget i dag en generel tendens til reduktion af antallet af landbrugsbedrifter, landbrugsareal og arbejdspladser⁽⁵⁾. Denne udvikling, som har reduceret antallet af produktionsenheder, har desuden medført en polarisering af virksomhedsstrukturen i landbrugssektoren, idet andelen af industrielt drevne landbrugsbedrifter og egentlige økonomiske aktører er øget. Landbruget i EU karakteriseres dog stadig af mange små og meget små landbrugsbedrifter, især i Sydeuropa, hvor landbruget af samme grund stadig har en stærk, betydningsfuld og bred social basis⁽⁶⁾. Det skal dog påpeges, at det er disse små bedrifter, der sikrer, at der stadig er et stort antal arbejdspladser. Mange af disse landmænd driver bedriften som bierhverv, og i mange andre tilfælde er der tale om skjult ledighed med alle de sociale konsekvenser, det har.

(1) EFT C 100 af 7.4.2000, især punkt 64 og 87.

(2) Ændret siden i Agenda 2000.

(3) ØSU's udtalelser (EFT C 368 af 20.12.1999, s. 68) og (EFT C 368 af 20.12.1999, s. 76).

(4) Om definitionen af denne model — se ØSU's udtalelse EFT C 368 af 20.12.1999, s. 76 om »En politik til konsolidering af den europæiske landbrugsmodel«, pkt. 7.

(5) I EU-10 faldt antallet af landbrugsbedrifter fra 6,5 mio. i 1982/1983 til godt 5,5 mio. i 1989/1990 — med en væsentlig reduktion af antallet af små og meget små bedrifter. Samme tendens bekræftedes i EU-12 i 1990'erne: I 1993 lå antallet af landbrugsbedrifter på omkr. 7,3 mio. — i 1997 var det faldet til 6,9 mio. I denne periode registreredes det største fald i Frankrig, Portugal og Spanien (ca. 8 %), mens antallet af bedrifter holdt sig næsten stabilt i Holland. I alt forlod mere end 1 mio. landmænd landbruget mellem 1990 og 1997.

(6) I EU-15 er over halvdelen af landbrugsbedrifterne mindre end 5 hektar. I nogle lande (Italien, Grækenland og Portugal) er tre fjerdedele af bedrifterne på under 5 hektar. I andre lande (Storbritannien, Irland og de skandinaviske lande) er andelen af bedrifter på under 5 hektar meget lille (3-13 %).

2.2.2. Eurostats tal viser, at 47 % af landmændene i 1980 var over 55 år. I løbet af den sidste snes år er tallet steget, og det nåede op på 55 % i 1997. I nogle Middelhavslande — Grækenland, Italien, Spanien og Portugal — er en tredjedel af landmændene over 65 år. Dette afspejler den stærke aldring i landbruget. I dag er kun 7,8 % af landmændene under 35 år.

2.2.3. Kvindernes øgede beskæftigelse i landbruget er en ny faktor. En rapport fra Eurostat⁽¹⁾ viser, at 37 % af de beskæftigede i landbruget i EU er kvinder — og at der er flest i Sydeuropa. 82 % af landbrugsbedrifterne på under 8 hektar har kvinder som ledere. Kvindernes andel er mindre på de store bedrifter.

2.2.4. Hvad ansøgerlandene angår, er det svært at sammenligne statistikkerne for unges beskæftigelse i landbruget. Store strukturomlægninger er i gang i disse lande, og det er derfor ikke let at forudse, hvilke følger EU-medlemskabet vil få for landbrugets demografiske struktur.

2.2.5. I en undersøgelse af unge landmænds fremtid i EU udarbejdet af Europa-Parlamentet⁽²⁾ konstateres det, at andelen af unge landmænd i ansøgerlandene er større end det registrerede gennemsnit i EU's medlemsstater.

2.3. Fødevarersektoeren og udviklingen af landdistrikterne

2.3.1. De tætte forbindelser mellem landbruget, forarbejdningsindustrien, det logistiske system og distributionssystemet gør det nødvendigt at anlægge et bredere syn, som ud over den egentlige landbrugsproduktion omfatter fødevarer systemet i sin helhed.

2.3.2. Fødevarerindustrien er således i dag en af de vigtigste europæiske industrier, efter elektroindustrien (Eurostat, 1999). Den beskæftiger knap 3 mio., og produktionens værdi, der er større end værdien af det interne forbrug, ligger på over 600 mia. EUR. Karakteristisk for denne sektor — og for landbrugssektoren, som den er forbundet med — er det store antal kooperativer og små og mellemstore virksomheder (virksomheder med over 100 beskæftigede udgør mindre end 2 % af det samlede antal, mens 90 % af virksomhederne beskæftiger færre end 20).

2.3.3. Ud fra dette synspunkt er landbruget fortsat en af grundpillerne i nutidens økonomier, og kvaliteten af dets menneskelige ressourcer er et afgørende element i dets udvikling. Landbrugsvirksomhed skal desuden ikke udelukkende forstås som landbrugsproduktion, men omfatter i bredere forstand beskyttelse af naturressourcer og landskabelige værdier samt udvikling af landdistrikterne.

2.3.4. Efter EU's udvidelse med de central- og østeuropæiske lande kommer landbruget og landbrugssamfundene måske til at spille en endnu større social og økonomisk rolle. Ansøgerlandenes demografiske struktur og arbejdsmarked har faktisk mange lighedspunkter med Vesteuropas i 1950'erne og 1960'erne. Man bør derfor først og fremmest evaluere den virkning, gennemførelsen af den fælles landbrugspolitik kan få for EU's arbejdsmarked.

2.4. Uddannelsesniveauer i landbruget

2.4.1. Det er en meget vanskelig opgave at udarbejde en oversigt over uddannelsesniveau, videnspolitik og uddannelsstilbud inden for landbrugssektoren. Der findes ingen fuldstændige og sammenlignelige informationskilder, der kan danne grundlag for overvejelser over forholdet mellem uddannelsesniveaue i landbruget og f.eks. de samlede økonomiske resultater, arbejdsproduktiviteten eller jordens produktivitet, opdelt efter region, bedrift, familie, alder og køn. Indsamling af statistiske data om landmændenes uddannelsesniveau, som tidligere fandt sted gennem strukturundersøgelser, har ikke været obligatorisk i flere år. I nogle tilfælde er dataindsamling helt ophørt på medlemsstaternes egen foranledning. Det er derfor i dag vanskeligt at foretage selv en simpel evaluering af landmændenes uddannelsesniveau.

2.4.2. Eurostat har dog nogle statistikker, men kun for et begrænset antal medlemslande, der gør det muligt at analysere situationen i landbrugsbedrifterne i forhold til ejerens uddannelsesniveau. Statistikkerne er imidlertid ikke aldersopdelte og giver derfor ikke et pålideligt billede af situationen for de unge landmænd, hvis uddannelsesniveau generelt er højere. Statistikkerne er tillige baseret på en simpel skelnen mellem »komplet landbrugsuddannelse« (full agricultural training), »grunduddannelse« (basic training) og »kun praktisk erfaring« (only practical experience), som ikke tager tilstrækkeligt hensyn til de mange forskelligartede betingelser (jf. tabel 1 i statistikbilaget).

2.4.3. Situationen er i realiteten meget forskellig fra land til land og også fra region til region inden for samme land. I nogle tilfælde har de beskæftigede i landbruget (arbejdsgivere og arbejdstagere) et uddannelsesniveau, som svarer til niveaue

⁽¹⁾ EU's statistiske kontor, den 30. april 2001.

⁽²⁾ AGRI 134, april 2000, PE 290.358, s. 24.

i andre erhvervssektorer. I andre tilfælde er det lave uddannelsesniveau i landbruget et klart handicap i forhold til andre sektorer som f.eks. fødevareindustri, distribution og offentlig administration.

2.4.4. Selv de eksamensbeviser, der kræves for at købe og administrere en landbrugsbedrift eller for at modtage etableringsstøtte, varierer fra land til land (jf. tabel 2 og 3 i statistikbilaget). Denne uensartethed fremmer ikke en afbalanceret udvikling af landbrugets økonomi og af landbosamfundet som helhed.

2.4.4.1. Et andet problem, som nok er mere komplekst, både teoretisk og metodologisk set, er ækvivalensen mellem eksamensbeviser, erhvervskompetence og grunduddannelse.

2.4.4.2. En, der har fået et eksamensbevis som ung, har ikke nødvendigvis viden og færdigheder på et effektivt niveau som voksen. Det er et problem, der kan opstå for alle voksne, men især i landbruget, som er kendt for i højere grad end andre sektorer at basere sig på viden og færdigheder, der erhverves gennem opbygning af praktisk erfaring.

2.4.5. På denne baggrund har OECD gennemført en række sammenlignende internationale undersøgelser af den voksne befolknings viden og færdigheder (International Adult Literacy Survey), som ikke kun er baseret på eksamensbeviser, men mere generelt på evnen til at behandle og indhente de oplysninger i forbindelse med læsning, skrivning og regning, som er nødvendige for at kunne udnytte det trykte materiale, der omdeles på arbejdspladser, i dagligdagen og i det sociale samliv (OECD, 1999).

Disse undersøgelser, der bl.a. gør det muligt at sammenligne videns- og kompetenceniveauet hos de beskæftigede inden for landbruget, industrien og servicesektoren i 13 OECD-lande, tegner et klart billede af landbrugssektorens handicap i forhold til de øvrige sektorer (jf. tabel 4 i statistikbilaget).

2.5. Kritiske faktorer

2.5.1. Billedet af et hårdt og dårligt lønnet arbejde 365 dage om året tilskynder ikke de unge til at gå ind i landbruget. Hertil kommer, at byboerne til dels betragter landmændene som ansvarlige for de problemer, der er opstået i fødevarekæden.

2.5.2. Faktorer af denne art ansporer ikke de unge til at vælge en fremtid inden for landbruget. Den dominerende samfundsmodel, der formidles af medierne, hvor landbruget

ofte forbindes med forurening og sundhedsproblemer i fødevaresektoren, er med til at skabe dette billede.

2.5.3. I mange landdistrikter har de unge, lige som i de fattigste byområder, ikke adgang til undervisning og uddannelse af god kvalitet. Social og geografisk mobilitet er besværlig, sociale tjenester og strukturerede fritidsaktiviteter mangler, og det lokale arbejdsmarked byder kun på få muligheder. Alt dette er med til at skabe en ugunstig situation og problemer, som får livslange følger for de berørte personer, og som danner en ond cirkel af strukturelle handicaps.

2.5.4. En anden hæmmende faktor er det generelle fald i serviceniveauet for enkeltpersoner, familier og virksomheder i landdistrikterne. Der mangler skoler, daginstitutioner, gode transportmuligheder og fritidsfaciliteter.

2.5.5. Problemet skærpes ofte af de få uddannelses tilbud i landdistrikterne og af forskellene mellem landdistrikter og byområder, hvad angår undervisningsniveau og kulturelle tilbud. Dette gælder især efteruddannelse eller livslang uddannelse, men problemet starter med grunduddannelsen og skyldes affolkning og koncentration af elever, der kommer fra meget fjerntliggende steder.

2.5.6. Det er her på sin plads at pege på de alvorlige problemer, mange landdistrikter oplever, fordi der mangler infrastruktur til etablering af de nye teknologier. Der mangler kabelnet og specifik uddannelse, der kan lette adgangen til ny teknologi, og i mange tilfælde begrænser ukendskab til fremmedsprog anvendelsen af disse teknologier.

2.5.7. Endvidere må man passe på, at foranstaltninger under den fælles landbrugspolitik ikke gør det vanskeligere for unge landmænd at overtage landbrugsbedrifter. Foranstaltninger til styring af udbuddet, herunder kvoteregler, spiller en vigtig, markedsstabiliserende rolle, men kan give problemer ved overtagelse af bedrifter. For at hjælpe de unge landmænd bør der tages større hensyn til dette problem.

2.6. Mangel på politikker og midler, der kan modvirke de kritiske faktorer

2.6.1. Det må konstateres, at der mangler koordinering mellem landbrugspolitikken og udviklingspolitikken for landdistrikterne på den ene side og EU's beskæftigelses-, uddannelses-, forsknings- og innovationspolitik (videnssamfundet) på den anden side. Den fælles landbrugspolitik undervurderer behovet for, at reformerne ledsages af uddannelses tiltag og faglig bistand.

2.6.2. Med indførelsen af den anden søjle er Agenda 2000 et godt udgangspunkt, men de disponible midler er for begrænsede. Der forudses etableringsstøtte til landmænd, som starter ny virksomhed, men den er ikke obligatorisk og afhænger af den nationale og regionale prioritering. Det betyder, at planerne for udvikling af landdistrikterne i nogle medlemsstater slet ikke omfatter støtte til unge landmænd. Subsidiaritetsprincippet betyder, at planerne skal ikke forklejnes, men det må undgås, at manglende gennemførelse af EU's foranstaltninger, som jo også forvrider konkurrencen mellem medlemsstaterne, hindrer en klar tilkendegivelse af, at Europa ønsker en fremtid for sit landbrug.

2.6.3. EUGFL's strukturpolitik udelukker fuldstændig muligheden for at finansiere forskningsstøtte gennem denne fond, som til gengæld kan finansiere uddannelsestiltag og forvaltningsbistandstjenester. Efter vedtagelsen af de nye EU-regler for statsstøtte hælder Kommissionen imidlertid til kun at acceptere udgifter til oprettelse af sådanne tjenester. Kommissionen forsvarer denne begrænsning, som for øvrigt hverken er nedfældet i ESF — eller EFRU-forordningen, med henvisning til behovet for en samlet koordinering på EU-niveau af forskning og udvikling. Landbrugsforskningen skal så indgå i de rammeprogrammer, som koordineres af Generaldirektoratet for Forskning.

2.6.4. Denne situation har fået negativ indflydelse på to områder, hvilket allerede kan mærkes: det er umuligt at integrere forskning på decentralt niveau i udviklingsprogrammerne for landbruget og landdistrikterne, og de finansielle midler til landbrugsforskning er reduceret drastisk og øjeblikkeligt. Der fremsættes principklæringer om betydningen af f.eks. fødevarerikkerhed og behovet for at øge EU-landbrugets konkurrenceevne, men samtidig er situationen i realiteten den, at de samlede forskningsprojekter inden for landbrug, fiskeri, skovbrug og udvikling af landdistrikterne rent finansielt kun udgør knap 3,4 % af budgettet for det femte rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling (i perioden 1999-2002). Den nye forordning indeholder imidlertid nyskabende aspekter, som ville have passeret perfekt ind i en sammenhængende politik for udvikling af vidensniveauet i landbruget, og blandt de nye krav for tildeling af investeringsstøtte foreskriver forordningen, at modtageren fremlægger bevis for passende viden og faglig kompetence.

2.6.5. Samfundet stiller hele tiden nye krav til landbruget: ud over kvalitet, sikkerhed, miljøbeskyttelse og dyrevelfærd forlanger det, at landskabet beskyttes, og at landbosamfundets traditioner bevares. Vi må sikre os, at udviklingen af landdistrikterne fortsat er til gavn for landmændene og opfylder disse

krav. Det skal ske ved en løbende ajourføring og tilpasning. De unge landmænd er meget dygtige til at opfange nye tendenser og bør derfor tildeles nye ressourcer. Mange undersøgelser peger faktisk på, at unges tilstedeværelse fremmer innovativ adfærd og aktive iværksætterstrategier, også når ejeren af bedriften er ældre, og især når de unge har et godt uddannelsesniveau.

2.6.6. Et andet vigtigt aspekt er anvendelsen af nye teknologier inden for landbruget og videnskabelige fremskridt såsom genetisk modificerede organismer. De er en realitet, men skal undersøges nøje og kontrolleres strengt, så længe der hersker usikkerhed om deres uskadelighed. Det er afgørende for forholdet til borgerne, at resultaterne af innovationerne publiceres, så der skabes en følelse af gennemsigtighed.

2.6.7. ØSU noterer sig med interesse, at Generaldirektoratet for Landbrug arbejder på at forbedre koordinationen af de forskellige instrumenter under Leader-initiativet, programmerne for udvikling af landdistrikterne og miljøforanstaltningerne, og opfordrer til, at der indføres EU-foranstaltninger til fordel for unge landmænd. Generaldirektoratets arbejde styrker overbevisningen om, at det er nødvendigt at iværksætte særlige, horisontale foranstaltninger for unge landmænd, både på EU-niveau og medlemsstatsniveau.

2.7. »eLearning«- og »eEurope«-programmerne

2.7.1. Rigtigt udnyttet kan informationssamfundets muligheder for at øge konkurrenceevnen skabe øget vækst og langt flere arbejdspladser end dem, der nedlægges som følge af andre aspekter af det teknologiske fremskridt. Informationssamfundet er endnu ikke tilgængeligt for alle. Hvis begyndervanskelighederne ikke overvindes, kan dette medvirke til udelukkelse fra den økonomiske og sociale udviklingsproces⁽¹⁾.

2.7.2. En af landdistrikternes mest karakteristiske svagheder er den utilstrækkelige informationsspredning og den ringe deltagelse i opbygning og udvikling af et nyskabende europæisk samfund baseret på viden som udviklingsfaktor. Informationssamfundet er hovedsageligt et byfænomen, og når de nye informations- og kommunikationsteknologier (IKT) endnu ikke har vundet særlig stor udbredelse uden for byerne i Europa, skyldes det ikke kun objektive problemer af økonomisk og infrastrukturel art, men også manglen på indhold og

(1) Ifølge oplysninger fra Kommissionen varierer Internettets udbredelse meget fra medlemsstat til medlemsstat, især afhængigt af geografisk beliggenhed, indkomst og køn. På landet er 8 % af familierne tilsluttet nettet, mens tallet i byerne er 15 %.

former, der svarer til virksomhedernes og landbefolkningens behov på produktions- og kulturområdet. Problemet er i højere grad socialt end teknologisk. Det er imidlertid netop i de fjerne udkantsområder, IKT kan bidrage til at mindske de relative ulemper ved den fysiske afstand til informations-, kultur- og produktionscentre (universiteter, virksomheder, politiske institutioner). På nogle områder kan den fysiske afstand til bycentre og dermed til trafikproblemer, befolkningstæthed og forurening faktisk blive til en interessant faktor for konkurrenceevne og udvikling, hvis telekommunikationsnettene samtidig udbygges.

2.7.3. Spørgsmålet om landdistrikternes deltagelse eller ej i det europæiske informationssamfund er en stor udfordring for alle. For at kunne udnytte alle det teknologiske fremskridts økonomiske og sociale fordele må det europæiske informationssamfund basere sig på principper som lige muligheder, deltagelse og integration. Dette mål kan kun nås, hvis alle (såvel producenter som forbrugere) sikres adgang til i det mindste en del af de muligheder, informationssamfundet byder på.

2.7.4. ØSU har med interesse fulgt »Inclusion«-initiativerne om integration i informationssamfundet fra Generaldirektoratet for Beskæftigelse, Sociale Anliggender og Arbejdsmarkedsforhold. Initiativerne er rettet mod grupper, der trues af denne nye form for udstødelse (»Digital Divide«), især befolkningen i landdistrikter og udkantsområder. I Finland er der f.eks. iværksat projekter (eCottages) i isolerede landdistrikter, og i Grækenland er der oprettet centre med Internetadgang på øerne. Et andet interessant instrument, som er blevet brugt med held i forskellige medlemsstater på grundlag af erfaringer fra Canada og Australien, er udviklingen af virtuelle samfund og lokale eller regionale portaler. Disse initiativer burde samles og koordineres bedre med programmerne for udvikling af landdistrikterne og projekterne for unge landmænd.

2.7.5. De instrumenter, der indføres med programmerne eLearning og eEurope, skal ikke kun bruges af de offentlige administrationer, der står som modtagere af uddannelse og information. Landbrugernes organisationer bør også bruge dem som midler til ajourføring og overførsel af den viden, som strukturforandringerne og den nye anvendelse af de menneskelige ressourcer kræver.

2.7.6. På denne måde kan de nye informationsteknologier styrke kommunikationen mellem landmænd og forbrugere, både i forbindelse med markedsføring af produkter og e-handel og i forbindelse med lancering af oplysningskampagner om produkternes kvalitet og sikkerhed. Dette vil give de unge landmænd attraktive muligheder for at diversificere deres aktiviteter.

3. Konklusioner

3.1. ØSU mener, at det er nødvendigt at råde over en række instrumenter, som ud fra forskellige vinkler og efter en analyse af situationen kan fastslå årsagen til problemerne og bidrage med løsningsforslag — med særligt henblik på såvel landbrugspolitikken som andre politikkers konsekvenser for de unges tilstedeværelse i landbrugssamfundet.

3.2. For det første må der med henblik på at nå frem til en effektiv alsidighedspolitik udvikles en specifik kompetence på feltet »menneskelige ressourcer« (arbejde, beskæftigelse, uddannelse, teknisk bistand, aldring, lige muligheder, generationsskifte osv.) inden for Generaldirektoratet for Landbrug.

3.3. Man må desuden finde frem til en arveafgiftsordning, som reelt sikrer, at de unge etablerer sig og forbliver i landbrugssektoren, ved at fremme overdragelsen af landbrugsbedriften i sin helhed.

3.4. Da EU-statistikkerne er baseret på oplysninger fra medlemsstaterne, må man på medlemsstatsniveau forbedre den organisatoriske og finansielle indsats på dette felt.

3.5. Der må på EU-niveau udvikles et hurtigt og løbende opdateret statistisk system, som kan overvåge udviklingen i EU's landbrug, især antallet af unge, som etablerer sig i sektoren eller forlader den. Det aktuelle system begrænser sig til hvert tredje år at evaluere antallet af landmænd pr. aldersgruppe. Det, der er brug for, er imidlertid et register, som gør det muligt at observere udviklingen i sektoren og udregne balancen mellem dem, der etablerer sig som landmænd, og dem, der forlader sektoren. Udformningen af et statistisk system af denne type bør følges op af en undersøgelse af, hvor mange landmænd der ikke har arvinger og ikke ved, hvem de skal overdrage eller sælge deres landbrugsbedrift til. Den kommende midtvejsrevision bør tage hensyn til statistiske data om faktiske udviklingstendenser inden for den europæiske landbrugssektor.

3.6. Det er nødvendigt at opfordre unge til at være innovative, men også klar til at tilpasse sig til de ændrede markedsbetingelser og samfundets forventninger til landbrugsproduktionen. ØSU anbefaler derfor, at Kommissionen og medlemsstaterne gennem de sædvanlige kanaler for EU-finansiering (strukturfondene, EU-handlingsprogrammer som Leonardo og Sokrates, det sjette forskningsrammeprogram osv.):

- støtter tværnationale samarbejds- og udvekslingsprojekter mellem virksomheder, skoler, uddannelsescentre, universiteter og centre for landbrugs- og landdistriktsforskning;
- støtter decentraliserede handlingsplaner på regionalt eller lokalt niveau;
- opretter nye lokalkontorer for udvikling af landbruget og landbosamfundet eller konsoliderer de eksisterende centre;
- indsætter landbruget som en målgruppe i eEurope med det formål at fremme en dialog mellem landmænd og samfundet samt en menings- og erfaringsudveksling mellem landmænd via Internettet. Med henblik på at:
  - fremme kendskabet til den europæiske landbrugs- og fødevarekultur i offentligheden, især blandt unge og meget unge mennesker, gennem permanent undervisning heri i skolerne;
  - styrke unges iværksætterevne på landbrugsområdet;
  - stille uddannelses- og rådgivningsfaciliteter samt teknisk bistand til rådighed for landbrugs- og fødevarer virksomheder (landbrugskonsulentvirksomhed)

eller tilskynde dem til at anvende de eksisterende informationsmuligheder, der er tilgængelige for alle erhvervssektorer;

- fremme landbrugs- og landdistriktsaktørernes adgang til informationssamfundets instrumenter, teknikker og sprog, f.eks. gennem selvstændig udvikling af nyt og egnet indhold;
- tilskynde til flere investeringer i uddannelse for landbrugssektoren og landbosamfundene for at sikre sociale og kulturelle kvalifikationer, beskyttelse af indkomst og beskæftigelse samt bedre beskyttelse og positiv udnyttelse af miljøet. Støtten skal hovedsageligt gå til unge mellem 18 og 40 år (nye ledere af landbrugsvirksomheder);
- opretholde og udbygge et net af tjenester, som giver unge landmænd mulighed for regelmæssigt at tage fri og holde ferie;
- samarbejde om unge landmænds mobilitet inden for EU, så de kan sammenholde deres erfaringer.

3.7. Kommissionen anmodes om:

- at øge den brede offentligheds forståelse for behovet for at bevare alsidigheden i det europæiske landbrug og sikre den europæiske landbrugsmodel samt forbedre landbrugsproduktionens image, der på visse punkter er ret dårligt;
- at øge de unges interesse for landbruget, bl.a. gennem bedre og mere tidssvarende information i skoler osv.

Bruxelles, den 17. oktober 2001.

Göke FRERICHS

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg